

9. İSTANBUL GÜVENLİK KONFERANSI

Ekosistemde Stratejik Dönüşüm
İklim, Gıda, Demografi, Meritokrasi, Ekonomi,
Sağlık, Eğitim, İstihdam, Aile-Gençlik ve Şehir
Güvenliği

VİZYON BELGESİ (TASLAK)

9. İSTANBUL GÜVENLİK KONFERANSI (2023)

“Ekosistemde Stratejik Dönüşüm: İklim, Gıda, Demografi,
Meritokrasi, Ekonomi, Sağlık, Eğitim, İstihdam, Aile-Gençlik ve Şehir Güvenliği”

(23-24 Kasım 2023, İstanbul)

Stratejik Panorama

Teorik açıdan “jeopolitiğin” kapsamı ve ilgili olguların anlamı hızla değişmektedir. Jeopolitik, yenilenmekte ve değişime uğramaktadır. “Coğrafya değiştirilemediğinden, jeopolitik yenilenme ve değişim de mümkün değildir” sözüne rağmen jeopolitik çok boyutlu dinamik bir olgu olarak karşımıza çıkmakta ve güç odaklarının üzerindeki ağırlığı giderek artmaktadır.

Güç odakları günümüzde olduğu gibi sıkça yer ve el değiştirebildiğine göre teorilerin geçerliliği zayıflamakta veya tamamen ortadan kalkmakta, “politikanın” ve dolayısıyla teorilerin ana etkeninin fiziki coğrafya değil güç odakları olması kaçınılmaz hâle gelmektedir.

Asimetrik boyutun hâkim olduğu 21. yüzyılda, durağanlık temelli 20. yüzyıl stratejilerinin etkili olması mümkün değildir. Güç dengelerinde iki kutup kalmadığı gibi, 1990 yılından itibaren ifade edilen tek kutup da artık söz konusu değildir. Gerçek anlamda çok kutupluluğa doğru bir hareketlenme gözlenmektedir. Çok kutuplu dünya düzeninin, eski anlayışların hâkim olduğu stratejik yaklaşımlarla oluşturulması imkânsız görünmekte ve yeni yaklaşımlar geliştirme ihtiyacı kaçınılmaz şekilde ortaya çıkmaktadır.

Dünyadaki mevcut çatışma ortamı giderek genişleme eğilimi gösterirken oldukça kompleks bir görünüm sergilemekte; yürütülüş tarzında farklılıklar göstermekte, mekânsal kaymalar yaşanmakta, geniş bir coğrafyaya yayılan küçük ve orta ölçekli çatışmalarla süreklileşmektedir. Yeni yaklaşımlar geliştirme ihtiyacını daha da belirgin hâle getiren ise “3. Dünya Savaşı” olarak adlandırılan bu süreçtir.

Hegemonik rekabete dayanan emperyal düzenlemelerin ağırlık merkezini oluşturduğu kapitalizmin sınıra ulaştığına ve artık yeni bir genişleme evresine giremeyeceğine dair oluşan kanı giderek yaygınlaşmaktadır. Yapısal kriz devam etmekte ve sistemin kendini ekonomik olarak sürdürebilme kabiliyeti gittikçe azalmaktadır.

Günümüzde yaşanan yapısal kriz; yeni jeopolitik hedefler, birikim alanları üzerindeki hegemonik rekabet ve en önemlisi çatışma ve savaş gibi unsurlar ile aşılmaya çalışılmaktadır.

Mevcut merkezler bir yandan çevre alanlarını genişletirken bir yandan da yeni merkezlerin oluşumunu engellemeye çalışmaktadır. Barry Gills'in belirttiği gibi "Bütün hegemonik geçişlerin temelinde merkez - çevre ilişkilerindeki hiyerarşileri yeniden yapılandıran kesintisiz bir gelişme ve az gelişme süreci yatmaktadır". Eşitsiz iş bölümü olarak tanımlanan merkez - çevre ilişkileri, birikim alanlarını düzenlediği için hegemonyaya giden yolu açmaktadır.

Orta Doğu'yu da içine alan Avrasya jeopolitik alanı üzerindeki mücadele, hegemonya geçişini sağlayacak temel faktörler arasındadır. Siyasal güç merkezleşmesine açık bir alan, Orta Doğu ile birlikte zengin enerji kaynaklarına ve rezervlere sahip bir coğrafya ve giderek artan ekonomik canlılık faktörleri üretimin ve tüketimin yeni merkezi olarak bölgenin ortaya çıkmasını sağlamış ve dikkatleri üzerine çekmiştir.

Rusya ve Çin'in ise ABD karşıtlığını esas alarak hegemonik yükselişlerini sürdürdükleri, politik ve ekonomik bir yayılımın merkezine geçtikleri görülmektedir. Ukrayna Savaşı, güç mücadelelerinin bir sonucudur ve küresel hegemonik rekabetin parçası olan bu savaş, 3. Dünya Savaşı'nın da laboratuvarı niteliğindedir.

Yaşanan süreçte 3. Dünya Savaşı'nı diğer savaşlardan ayıran en önemli özellik; jeopolitik hedefler doğrultusunda yürütülürken topyekûn ve yıkıcı bir savaştan kaçınılmasıdır. Rekabet keskinleşirken hegemonik rekabet ve işbirliğinin karakteri değişmektedir.

3. Dünya Savaşı tam olarak çözümlenmeden hegemonik değişim arayışlarına anlam verebilmek pek mümkün görünmemektedir. Bu savaş 1991 yılında SSCB'nin dağılması ile başlamıştır. "Hazırlık", "Başlangıç", "Derinleşme" ve "Yayıma" şeklinde tanımlanabilecek dört devre hâlinde incelenmesi mümkündür.

ABD'nin, tek kutuplu dünya ve bu kutbun lideri olma hevesi ile "tarihin sonu", "medeniyetler çatışması" gibi yaklaşımlarla kurgulanmaya çalışılan yeni dünya düzeni arayışlarının ne kadar dar bir ufuk anlayışı olduğu kısa sürede görülmüştür.

Dünyanın en genç, dinamik ve zengin coğrafyasına ev sahipliği yapan Afrika, hegemonik mücadelelerde güçlerin farklı uygulamalarına sahne olmaktadır. Son üç yıl içinde bu kıtada gerçekleştirilen askerî darbelere küresel güçlerin mücadelesinin neden olduğu görülmektedir. Temel sorun ise Afrika'nın zenginliklerine Afrikalıların ulaşamamasıdır.

Kuzey Pasifik Okyanusu güç mücadelelerinin yaşandığı ayrı bir bölgedir. Bering Boğazı ve her iki yakasının yeni bir mücadele alanı olarak şekillenmektedir. Kuzey Buz Denizi (Arktik Okyanusu), küresel ısınma ile birlikte küresel ticarete yeni bir rota oluşturabilecek, Güney Pasifik'in rolü zaman içinde giderek azalabilecektir. Kuzey Pasifik Okyanusu'ndaki Rusya - Çin arasında giderek artan ortak hava ve deniz devriyeleri ile tatbikatlar, bölgenin önemini gösterir niteliktedir.

2022 Ulusal Güvenlik Stratejisi ile ABD'nin savunma planlamasında yeni bir döneme girdiği görülmektedir. Bu dönemde; hâlen uygulanmakta olan savaş yapma biçiminden vazgeçilebileceği, geniş çaplı savaşa hazırlanmak ile gündelik rekabet arasındaki dengeye önem verilmesinin gerekliliği, ABD'nin askerî olmayan kapasiteye yeterince odaklanmaması veya yatırım yapmamasının ise rakiplere hem zemini hem de üstünlüğü ele geçirmeyi tercih edecekleri alanları terk etme riskine yol açabileceği belirtilmektedir. Kısacası ABD'nin, kritik boşlukların kapatılmasına önem vererek rekabetçi pozisyonunu sürdüreceği dikkate alınmalıdır.

Çin'in Orta Doğu'da ve özellikle Körfez bölgesinde artan etkinliği, Çin - Tayvan ve Çin - Hindistan gerilimleri, Çin'in Kuşak ve Yol projesi kapsamında başta Özbekistan olmak üzere bölge ülkelerinde artan girişimleri, Rusya'nın Ukrayna ile savaşına rağmen devam ettirmeye çalıştığı askerî ve ekonomik kapasitesi, Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurumsallaşma çabaları, Güney Kafkasya'da artan hâkimiyet mücadelesi, ABD'nin bir türlü istediği şekilde oluşturamadığı Pasifik ağırlıklı güvenlik yapılanmaları, terörizmin özellikle Afrika'da artan faaliyetleri, Balkanlar'da bitmeyen gerginlikler, Uzay çalışmalarına verilen ağırlık, ABD'nin yeni merkezî gücü olarak Polonya'nın yapabileceği hamleler, Almanya ve ABD'de görülen/duyulan darbeye hazırlık faaliyetleri, Güney Amerika'da seçimler sonrası yeni seçilenlere görev teslim edilmeyişinin giderek alışkanlık hâline gelmesinin Platon'u bir kez daha haklı mı çıkacağı konusunun takip edilmesi, millî güç unsurlarının ayrılmaz bir parçası ve hatta en önemlisi olarak medyanın ön plana çıkması, "grand" (büyük) stratejilerin uygulanabilirliği, küresel ısınmaya dair çabaların geleceğine yönelik olumsuz gelişmeler, "dijital güven mi yoksa güvensizlik mi" sorusuna aranacak cevaplar, tıkanmış diplomasiye çözüm için kullanılabilir yeni araçların bulunmasına dönük arayışlar, savunma diplomasisi ile insani diplomasinin artan etkisi, gözetim toplumu olma yolunda artan kısıtlamalar, karşımıza çıkabilecek sorun alanları olarak görülmektedir.

Bu ve benzer olası gelişmeler; artan popülizm; özellikle Akdeniz ve Orta Asya bölgesinde artan küresel ısınmanın etkileri ve göçler; Afrika ve az gelişmiş ülkeler başta olmak üzere gıda ve su güvenliği; sayısal artış ile demografik yapılarda değişim; şehirlerin akıllı hâle gelmesinin güvenliğe ve insan refahına katkıları; insanların yerini robotların alması ile açığa çıkacak iş gücünün özel askerî şirketler ve terör grupları için yeni eleman kaynağı olma ihtimali gibi sorunlar da üzerinde durulması gereken konular arasındadır.

Stratejik Dönüşüm

“Bilgi Çağı”, “Endüstri 4,0”, “Toplum 5,0”, “Büyük Veri”, “Blok Zincir” ve “Sosyal Medya” gibi kavramların da gösterdiği üzere günümüzde yerel ve uluslararası siyasetin en önemli özelliği değişim ve dönüşümün baş döndürücü bir hız kazanmasıdır. Güvenlik ise gerek devlet merkezli gerekse insanı ve bireyi merkeze alan bir yaklaşımla ele alınsın, bu değişim ve dönüşümden en fazla etkilenen alanlardan biridir.

Öyle ki, güvenlik kavramının hem içeriği hem de kapsamı sürekli olarak dönüşmekte ve genişlemektedir. Yine küresel arenaya bakıldığında “merkeziyetsiz merkez” olarak nitelendirilebilecek, “görünür, tanımlanabilir, hesap verebilir” olmayan ve etki gücü ilk defa ulus devletleri geçen bir “merkezin” dağıtık enstrümanları tüm diğer tarihî ve konvansiyonel dinamiklerle birleştiğinde; iş modeli, güvenlik ve meritokratik altyapıda büyük bir devrime yol açmaktadır.

Bu ortamda klasik konvansiyonel güvenlik altyapı güçlü bile olsa; iklim güvenliği, gıda güvenliği, demografik güvenlik, iktisadi güvenlik, sağlık güvenliği, istihdam ve iş güvenliği, aile kurumu ile gençliğin korunması ve geliştirilmesi, şehir güvenliği, devlette devamlılık ile meritokratik verimliliğin birlikte korunması, kurumsallaşma, ehliyet ve liyakat, eğitim alanında daimî/hızlı yenilenme ve uyum ihtiyacı gibi güvenlik alt başlıkları acilen ve özenle ilgilenilmesi gereken yeni konular olarak ortaya çıkmaktadır.

Güvenlik ve savunma odaklı yeni ürün ve platform geliştirmek için sayısız potansiyel barındıran bu dönüşüm alanları ekosistemin diğer yarısı olmaya adaydır.

Çevre ve iklim güvenliği günümüzde insanlığın geleceğini tehdit eden varoluşsal bir boyut kazanmıştır. Kapitalist üretim ve tüketim çılgınlığı kâinatta milyarlarca yılda oluşan ve yenilenmesi mümkün olmayan kaynakları sadece birkaç yüzyıl içerisinde tüketmeye odaklanmış gözükmektedir. Yer altı kaynakları, su kaynakları, atmosfer tabakası gibi yaşam kaynakları da birer tüketim nesnesine dönüşmüş durumdadır ve tükenmiş yahut kullanılamaz hâle gelmenin eşiğindedirler. Bu nedenle mevcut üretim ve tüketim kalıplarının behemehâl gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Çevre güvenliğinin en önemli alt başlıklarından biri olan iklim sorunu farklı açılardan ülkelerin güvenliğini tehdit etmektedir. Öncelikle değişmekte olan küresel iklim koşulları yağış rejimlerinin değişmesinden buzulların erimesine, denizlerin yükselmesine, bazı türlerinin ortadan kalkmasına, sağlık sorunlarına ve gıda üretiminin kötü etkilenmesine varıncaya kadar bir dizi kötü sonuç doğurmaktadır. İklim değişikliği sorunu tüm dünyayı etkilemektedir. Bu nedenle siyasi, iktisadi, toplumsal, yerel, bölgesel ve uluslararası düzeylerde işbirliği gerektirmektedir.

Ayrıca, tüm dünyada yükselen sıcaklıklar, kimi ülkeleri sel felaketleri kimini de kuraklık tehlikesi ile karşı karşıya getirmekte, doğal kaynakların azalmasına yol açmakta, özellikle siyasal açıdan kırılgan ülkelerde hem sosyal hem siyasi krizlere neden olmakta ve ciddi bir güvenlik riski oluşturmaktadır. Son olarak, iklim değişikliği gelişmiş ülkeler tarafından özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerinde sınırlayıcı ve dönüştürücü bir baskı aracı olarak kullanılmaktadır. İklim değişikliği ile mücadelede küresel düzeyde ortaya çıkan yönetim ağı özellikle gelişmiş ülkelerin çıkarlarına göre düzenlenmekte, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeleri ihmal etmekte hatta bunların gelişmelerine ket vuran unsurlar içermektedir. Bu durum az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke kategorileri için ciddi bir ekonomik güvenlik tehdidi içermektedir. Çevre güvenliğine dair alınan önlemlerin ve geliştirilen politikaların sorunu çok yönlü ve dengeli bir yaklaşımla ele alması gerekmektedir.

Beslenme için gerekli sağlıklı gıdaya erişim anlamına gelen gıda güvenliği, yeterli beslenme ve sağlığa uygunluk açılarından siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla ele alınması gereken ve gittikçe karmaşıklaşan bir konu hâline gelmiştir. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Güvenliği Komitesi tanımlamasına göre gıda güvenliği; tüm insanların gıda tercihlerini ve beslenme ihtiyaçlarını karşılayan yeterli, güvenli, besleyici gıdaya her zaman fiziksel, sosyal, ekonomik olarak erişebilmeleri anlamına gelmektedir.

Önümüzdeki on yıllarda, değişen iklim, artan küresel nüfus, yükselen gıda fiyatları ve çevresel sorunların gıda güvenliği üzerinde önemli ancak yönetilmesi güç etkileri olacaktır. Su tahsisi, arazi kullanım şekilleri, gıda ticareti, hasat sonrası gıda işleme, gıda fiyatları ve güvenliği ile ilgili uyum stratejilerinin ve politikaların geliştirilmesine acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

20. yüzyıldan itibaren teknolojik ve bilimsel gelişmelerle birlikte gıda güvenliğinin tüm dünya ülkelerinde kalıcı olarak çözümleneceği yönünde beklenti ve umut oluşmuştur. Ancak zamanla görülmüştür ki, gıda sektöründeki gelişmeler; GDO'lu ürünlerin insan neslini tehdit etmesinden, bazı ülkelerde siyasi rejimlerin değişmesine kadar bir dizi olumsuz etki meydana getirebilmektedir. Hatta Ukrayna krizi sırasında açıkça ortaya çıktığı üzere gıda üretimi ve ticareti ülkeler aleyhine önemli bir baskı ve güç unsuruna dönüşmüştür. Ülkeler demografik, siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel zeminlerini kaybetmemek ve beka sorunu yaşamamak için gıda sorununu çözmek zorundadır.

Demografik güvenlik konusunda ise en önemli sorun aile planlaması, eğitim, istihdam gibi alanlarla ilgili politikaların koordinasyonunda ve geliştirilmesinde yaşanan eksikliklerdir. Bu durum iç göç, küresel göç hareketlilikleri ve beyin göçü gibi ciddi sorunlara neden olmaktadır. Küresel nüfusun kontrolsüz artışının; iklim değişikliği, orman alanlarının mesken ve tarım alanlarına dönüşmesi, bazı türlerin yok olması gibi sorunlara neden olduğu da ileri sürülmektedir. Ancak bu sorunların tümünün koordinasyon ve planlama eksikliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Yine insan fitratını doğrudan hedef alarak "bilinçli teşvik" ile cinsiyetsizliğin ödüllendirilmesi öncelikli risklerden birisidir.

Batı'da gittikçe yaşanan ve hem devletin hem de toplumun sırtında yük olarak görülmeye başlayan yaşlı nüfusa karşılık, Asya ve Afrika ülkelerinde hızla artan nüfus nedeniyle Batılı ülke nüfus oranlarının küresel nüfustaki payının düşmesi Batılı ülkeler gözünde bir varoluş sorunu olarak algılanmaya başlamıştır. Bu yüzden Batılı ülkeler diğer ülkelerdeki demografik gelişmeleri kontrol için ciddi faaliyetler yürütmektedir. Bu da Batı-dışı ülkelerin demografik güvenliğini tehdit eden bir soruna dönüşebilmektedir.

Medeniyetleri bir ileriki aşamaya taşıyanlar, o medeniyeti temsil eden seçkinler olmuştur. Seçkin insan yetiştirme konusunda sorun yaşayan medeniyetler, çöküşe mahkumdur. Bu durum bizim kültürümüzde "âlimin ölümü, âlemin ölümüdür" şeklinde bir vecizeyle ifade edilmektedir.

Çoğu zaman "en az kötü olan rejim tipi" olarak ifade edilen demokrasilerin en önemli kusuru seçkin (elit) karşıtı olmasıdır. Oysa bilimde, sanatta, kültürde, siyasette elitleri olmayan bir toplumun geleceği yoktur. Bir devletin kurumsal hafızasını yeni nesillere aktaran, devleti ve toplumu kalıcı hâle getiren de seçkinlerdir. Bunu elitizm ve tekebbür ile karıştırmamak gerekir. Elit olmak övülmesi ve hedeflenmesi gereken bir meziyet iken, elitist olmak topluma tepeden bakan, aşağılayan, kalabalıklar içerisindeki cevherlerin topluma kazandırılmasını engelleyen, çoğu zaman toplumdan kopuk ve ona fayda yerine zarar veren bir durumdur.

Çağımızda içerik ve kalite yerine imaj, görüntü ve gösteriş daha önemli hâle gelmiş ve özellikle toplumsal alanda kalitenin ihmal edildiği hatta lüzumsuz görüldüğü bir eğilim gelişmiştir. Bu nedenle gerçek seçkin insan olmak yerine, seçkin imaja sahip olmak daha fazla önemsenir hale gelmiştir. Bu durumun kötü etkileri hayatın her sahasında kendini hissettirmekte ise de güvenlik ve devletin bekası söz konusu olduğunda daha vahim bir hâl almaktadır.

Ekonomi alanındaki gelişmeler devletin bekası başta olmak üzere tüm güvenlik alt başlıklarını direkt etkilemektedir. İktisadi güvenliğini istikrara kavuşturamamış ülkeler askerî ve toplumsal güvenlik kadar enerji ve gıda güvenliği gibi diğer güvenlik alanlarında tam anlamıyla başarıya ulaşamazlar.

Küresel ekonomide kendisine iyi bir konum edinmeyi hedefleyen ülkeler için stratejik/nadir toprak elementlerine erişim de son derece önemli hâle gelmiştir. Günümüzde Endüstri 4,0 ve Toplum 5,0 gibi kavramlarla ifade edilmeye çalışılan baş döndürücü gelişmeler; uluslararası alanda gerçekleşen gelişmelerin iyi takip edilmesi, geleneksel ekonomi politikalarının anlık güncellenmesi, ön alıcı ve yönlendirici politikaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Zira son dönemde küresel ekonomide radikal yapısal dönüşümler gerçekleşmiş, bazı sektörler yok olmuş ya da hayli zayıflamış ve yeni sektörler ortaya çıkmıştır. Bu ortamda üretim sektörünün ekonomideki payı gittikçe azalırken finans sektörünün ve türev sektörlerin payı artmaktadır.

Mevcut ekonomik yapı içerisinde yerleşik güçlü ekonomiler bile zorlanmakta, sadece inovasyona öncülük eden, yeni gelişmeleri yönlendiren, finansal, endüstriyel, mali sektörleri koordine etme konusunda konjonktürü başarılı bir şekilde takip edebilen ve katma değeri yüksek ürünler üretebilen ekonomiler ayakta kalabilmektedir.

Ayrıca gelişmekte olan ve az gelişmiş pek çok ülke ekonomisi borç sarmalına daha fazla kapılmakta, devleti ve toplumu taşıma noktasından hızla uzaklaşmakta ve bu durum devletin bekasını tehdit etmektedir. Bu nedenle ekonomi planlamalarında, ticaret, üretim, finans ve maliye alanlarındaki yeni araçların ve gelişmelerin iyi takip edilmesi ve katma değeri yüksek ürün geliştirmeye ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Güçlü devletler, güçlü toplumlar sayesinde mümkündür. Toplum sağlığı tehlikeye girdiği andan itibaren toplumsal yaşam ve ekonomi kadar devletin siyasi varlığı da tehdit altına girmiş demektir. Toplum sağlığını tehdit eden sorunlar aynı zamanda ekonomiyi ve toplumsal bütünlüğü, dolayısıyla da devletin bekasını tehdit eden sorunlardır.

Sağlık alanında son dönemde yaşanan baş döndürücü gelişmelere rağmen Kovid-19 salgını ile ilgili gelişmeler, çevre sorunları, GDO'lu ürünler, sosyal güvenlik sistemleri ile ilgili olarak yaşanan sorunlar göstermiştir ki, insanlık sağlık alanıyla ilgili varoluşsal problemlerini çözme noktasından henüz çok uzaktır; hatta sağlığa yönelik tehditlerden önemli bir kısmının insan eseri olması yeni hayati tehditlerin ortaya çıkma olasılığını artırmakta ve sağlık güvenliğini pek çok açıdan eskisine göre daha kırılgan hâle getirmektedir. Bu nedenle tıbbi istihbaratın geliştirilmesi, ulusal sağlık politikalarının her an güncellenmesi ve sağlığa dönük küresel tehditlerle mücadele edebilecek kapasitede tutulması gerekmektedir.

Eğitim alanındaki gelişmelerin de ulusal güvenlik konusuyla yakından ilişkili olduğu herkesin malumudur. Öyle ki eğitim, bir toplum için varoluş ve medeniyet temelidir. Devletin bekası da ulusal bilinç temelinde eğitilmiş vatandaş kitleleriyle mümkündür. Bu nedenle eğitim politikaları hem toplum bütünlüğünü koruyacak hem devletin bekasını güvence altına alacak şekilde geliştirilmeye devam etmelidir.

Önemli hususlardan biri de eğitim-istihdam dengesinin iyi sağlanmasıdır. Bazı dallarda ihtiyaç fazlası eğitilmiş insan kaynağı varken pek çok alanda istihdam edilecek kişi bulunamaması acilen çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biridir. Yine en önemli sorunlardan biri de beyin göçüdür. Kaliteli insan kaynağını ülkede tutmayı başaracak, hatta Hindistan, Pakistan ve Bangladeş gibi yoğun nüfuslu ülkelerdeki yetişmiş insan kaynağını cezbedecek politikalar geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Şehirler tarih boyunca medeniyetin geliştiği ve ilerlediği mekanlar olmuştur. Ekonomik, kültürel, toplumsal bakımdan güvenli olan kasabalar geniş kitleler için cazibe merkezi olmuş, bu konularda sorunlu hâle gelen bazı önemli şehirler ise tarih sahnesinden silinmiştir. İnsani yaşam için gerekli mesken dokunulmazlığı, can güvenliği, sağlık, eğitim gibi alanlardaki hak ve hizmetlerden adil ve en üst düzeyde yararlanma gibi haklar ve özgürlükler ancak güvenli, iyi düzenlenmiş, kamu ve STK işbirliği iyi koordine edilmiş şehirlerde mümkündür. Şehirler insanlara sağladığı güvenli ortam kadar iç ve dış siyasette istikrar ve barış için hayati öneme haizdirler. Nitekim bir ülkenin başkentinin nerede kurulacağı ya da hangi şehrin başkent olarak seçileceği meselesi doğrudan devletin bekası ve uluslararası tanınırlığı ile ilgili görülmüştür.

Modern hayatın en önemli bileşenlerinden olan kentleşme olgusu ile ayrı bir önem kazanan şehir güvenliği; ulusal kültürün ve ulus bilincinin sürdürülmesi, ekonomik planlamaların işlerlik kazanması, toplumsal ve siyasi bütünlüğün korunması yanında komşu ülkeler başta olmak üzere diğer ülkelerle ilişkilerin sorunsuz devam etmesi gibi konularda da büyük önem taşımaktadır. Özellikle Türkiye gibi, nüfusu birkaç şehirde yoğunlaşan ve sorunlu bölgelere komşu ülkelerde göç hareketleri, kentlerin güvenliği kadar ülkenin dış politikasını da derinden etkilemektedir. Bu durumda kentlerin güvenliği, ulusal ve bölgesel güvenliği doğrudan etkileyen bir faktöre dönüştüğünden kentlerin coğrafi, beşerî ve ekonomik açılardan iyi tasarlanması ve izlenmesi, güvenlik önlemlerinin artırılması, insan hakları ve cezai müeyyide dengesinin iyi kurulması, göç hareketlerinin iyi izlenmesi gerekmektedir.

Güvenlik alanı, hem gelişmelerin oluşturduğu yeni tehditler hem de alan çalışmalarının giderek derinleşmesi ve çeşitlenmesi nedeniyle kapsam olarak genişlemekte ve gittikçe karmaşıklaşmaktadır. İnsanlığın en temel ihtiyacı olan güvenlik alanındaki çalışmalara duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Konferans, bu ihtiyacın karşılanması noktasında önemli katkı sunmayı hedeflemektedir.

Alt Temalar

Ekosistemde Stratejik Dönüşüm

Ekosistemde Yeni Ürün ve Platformlar

İklim Güvenliği (Su, Çevre, Enerji)

Gıda Güvenliği (Beslenme, Gizli Açlık, Bağışıklık ve Pandemiler)

Demografik Güvenlik

Meritokratik Güvenlik

Ekonomi Güvenliği

Sağlık Güvenliği

Eğitim Güvenliği

İstihdam Güvenliği

Aile ve Gençlik Güvenliği

Şehir Güvenliği

EŞ-ETKİNLİK | VİZYON BELGESİ (TASLAK)

2. İSTANBUL SİBER-GÜVENLİK FORUMU

“Yeni Siber Ekonomi ve Türk Ürünleri”

(23-24 Kasım 2023, İstanbul)

Yeni ve gelişmekte olan teknolojilerin, siber ortam üzerinde beklenen etkilerinin; geleceğin çok boyutlu güvenlik ortamını şekillendireceği, yapay zekâ ve makine öğrenimi, otonom cihazlar ve sistemler, telekomünikasyon ve bilgi işlem teknolojileri, uydular ve uzay varlıkları, insan-makine ara yüzleri, kuantum hesaplama ve siber-uzaydaki tehditlerin hibrit savaş kapsamında olduğu otoritelerce teyit edilmiş, “siber-uzay” ise harbin 5. boyutu kabul edilmiştir.

Kovid-19 salgınından sonra beklenen yeni pandeminin, “siber-güvenlik ve ekosistemin rekabetçi yönetiminde yaşanacak sorunlar” olabileceği güçlü bir tez olarak önemini korumaktadır. Çünkü çok boyutlu siber-güvenlik alanı artık hayatın işleyişi, doğası hâline gelmiştir. Öte yandan mevcut pandemi sürecinde doğrusal ekonomiden “döngüsel ekonomiye” geçmenin bir seçenek değil zorunluluk olduğunun daha iyi anlaşılması ile “yeşil ekonomi” ve “dijital devrim” gibi kavramların öncülüğünde iş ve sürdürülebilir kalkınma modeli de hızla değişmektedir. Aynı zamanda küresel yeni standartlar demek olan bu dönüşüm, rekabet endekslerini kökten değiştirme potansiyeline de sahiptir. Güç ve mülkiyet kavramının anlam ve değerini yeniden belirleyen “dijital devrim” odaklı bilgi ekonomileri bugün ve geleceğin belirleyicisi olacaktır.

Türkiye için; dost ve kardeş ülkelere de hizmet verecek şekilde siber endüstrinin ölçek büyüklüğünün gözden geçirilmesi, ekosisteme ulusal bir yatırım ve kapasite programının oluşturulması öncelik arz etmektedir. Klasik dış ticaret ve hizmet ürünlerinden çok daha verimli ve stratejik boyutlar da içeren siber endüstri; dönüşümü ve inşa edeceği ekonomik kapasite ile karşılıklı bağımlılığa, refaha ve modern güvenliğe katkı yapacaktır.

Bu çerçevede **2. İstanbul Siber-Güvenlik Konferansı**; kamu, özel sektör ve sivil toplum karar alıcıları için politika seçenekleri üretilmesi, proaktif ekonomik işbirliği, model proje/program önerileri sunulması ve küresel akademik/uzmanlık birikimine stratejik katkı yapılması referansı ile düzenlenecektir.

Alt Temalar

Yeni Siber Ekonomi ve Türk Ürünleri

Endüstriyel Siber-Güvenlik

Nesnelerin İnterneti ve Siber-Güvenlik

Mobilite ve Siber-Güvenlik

Derin Sahte ve Siber-Güvenlik

Yapay Zekâ, Sanal Gerçeklik ve Siber-Güvenlik

Kritik Altyapılarda Siber-Güvenlik

Karar Vericiler için Siber-Güvenlik

EŞ-ETKİNLİK | VİZYON BELGESİ (TASLAK)

5. DENİZCİLİK VE DENİZ GÜVENLİĞİ FORUMU

“21. Yüzyıl Deniz Jeoekonomisi ve Türkiye”

(23-24 Kasım 2023, İstanbul)

İnsanlık yeryüzünün %72'sini oluşturan su kürenin ortasında çeşitli yeryüzü dinamikleriyle yükselen veya alçalan kara parçaları (litosfer) üzerinde yaşamaktadır. İnsanlığın doğal yaşam alanını vücuda getiren kara parçaları ise dünya yüzeyinin oldukça küçük bir parçasını oluşturmaktadır. Tüm bu kara parçalarının en temel ortak noktası birer “ada” niteliği taşımalarıdır. Adaların büyüklüğü birbirlerine göre farklılık göstermektedir. Bazı adalar üzerine birden fazla devletin ve ulusun yerleştiği kıtasal adalardır. Bazı adalar yalnızca bir devletin yaşam alanıyken, bazı devletler bir takımada zincirine yerleşmektedir. Bazı adalar bir devletin onlarca liman kentinden birini oluştururken, bazı adalar topyekûn adalardan oluşan bir liman kentinin küçük birer deniz kasabası niteliğindedir. Bazı adalara sadece birkaç haneli deniz köyleri inşa edilirken, bazı adalar morfolojik özelliklerinden dolayı insanlığın yaşamasına elverişli değildir. Tüm bu adalar dışında, çeşitli ekonomik faaliyetlerinin yürütüldüğü veya uluslararası deniz hukuku sorunlarına sebep olan, adacıklar, ada saçakları, kayalıklar, sığlıklar ve resifler bulunmaktadır. Nihayetinde bir bütün olarak yeryüzü Kıtasal Adalar Okyanusu olarak tanımlanmaktadır.

Bugün insanlığın yaklaşık %45'i kıyılardan itibaren karasal iç kesimlere doğru 150 kilometrelik bir kuşağın içinde devamlı denizel etkiye maruz kalarak yaşamını sürdürmektedir. Devletlerin ekonomik faaliyetlerinin çoğunluğu da bu alanın içinde gerçekleşmektedir. 21. yüzyılın başında 680 milyondan fazla insan ise deniz seviyesinden azami 10 metre rakımda (yükseklikte) yaşamını idame ettirmektedir. Diğer bir deyişle 680 milyon insan ki bu dünya nüfusunun kabaca %12'si etmektedir, alçak sayılabilecek coğrafyalarda ikamet etmektedir. Bilimsel çalışmalar bu rakamın 2050 yılından itibaren yaklaşık bir milyara ulaşacağını göstermektedir. Bu tespit, gelecek 30 sene içinde devletlerin deniz bağımlılıklarının artacağını göstermektedir. Diğer taraftan beşeri coğrafyanın ele aldığı diğer bir fenomen de ticarettir. 21. Yüzyılın başında dünya ticari mallarının asgari %80'i deniz yoluyla taşınmaktadır ve bu oran gelişmiş ülkelerde daha da artmaktadır. Gelişmiş ülkelerin nüfusunun %50'si protein ihtiyacı için denizel kaynakları kullanmaktadır. Bunlara ek olarak, küresel turizm faaliyetlerinin %80'i kıyı kuşağında yürütülmektedir. Denizlerin önemini vurgulayan yukarıdaki gibi istatistikler fazlasıyla arttırılabilir ancak en temelde suyun yüzeyi toplumlar için insanların, ticari malların, paranın, bilginin ve kültürlerin devamlı taşıdığı bir yollar sistemidir. Bu sebeple, dünya üzerinde sular coğrafyasıyla güvenlik açısından, ekonomik, sosyo-kültürel, hukuksal ve psikososyal bağlamlarda ilişki içinde olmayan ya da etkileşmeyen bir kara parçası yoktur. Bu durum doğal yaşam

alanı kara parçaları olan insan toplulukları için de geçerlidir. Okyanusla veya denizlerle hiçbir sınırı olmayan, tamamen karaya kitli ülkelerde yaşayan insanlar dahi iklim, bitki örtüsü ve ticaret olgusu üzerinden sular coğrafyası (hidrosfer) ile etkileşmektedir. Bu etkileşim yüzyıllardır uygarlığı denizlere iten temel motivasyon ola gelmiştir.

Türkiye de bu Kitasal Adalar Okyanusu içerisinde, topografik olarak iki yarımadadan oluşan bir yapıya sahiptir. Yedi Denizler coğrafyasına yerleşmiş olması Türkiye'yi birçok dar denize kıyıdaş veya karşı komşu yapmıştır. Yarımadaların etrafını çeviren üç denize kıyıdaş olan Türkiye bir de iç denize sahiptir. Bu iç deniz küresel deniz ticaretinin kritik deniz düğüm noktalarından olan Türk Boğazlarının arasında yer almaktadır. Kıyılarında 180 civarında liman/liman tesisine sahiptir. Türkiye, Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı 2008 yılındaki kıyı etüd bilgilerine göre 8.483 kilometre kıyı şeridiyle dünya toplam kıyı şeridinin %3'üne sahiptir. Türkiye kıyıları, Karadeniz kıyısında 1719 km, Marmara kıyısında 1474 km, Akdeniz kıyısında 2025 km ve Ege kıyısında 3265 km uzunluğa sahiptir. Bu kıyılarda çoğu 750.000'i aşan nüfusuyla 28 kıyı veya liman kenti yer almakta ve bu kentlerde Türkiye nüfusunun yaklaşık %60'ı yaşamaktadır.

Aynı zamanda, iki yarımadadan oluşan coğrafyasıyla altı tarafı denizlerle çevrili Türkiye'de iş gücüne katılım oranının büyük çoğunluğu kıyı kentlerinde konumlanmıştır. Türkiye'nin Gayrı Safi Milli Hasılasının yaklaşık %60'ı kıyı kentlerindeki mübadele ilişkileriyle oluşmaktadır. Ayrıca endüstriyel üretimin, ham ve mamul madde ihracat ve ithalatının yaklaşık %95'i kıyı kentleri üzerinden denizler yoluyla yapılmaktadır. Türkiye'de tarıma elverişli alanların çoğu kıyıda yahut kıyıya yakın denizle irtibatlı bölgelerde bulunmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'de GSMH'daki payı hayli yüksek olan, Bacasız Sanayi olarak tabir edilen turizmin altyapı tesislerinin de yine çoğu kıyı alanlarında ve denize yakın bölgelerde yer aldığı dikkatten kaçmamalıdır. Verilen tüm bu bilgiler, Türkiye'nin denizlere sırtını dönmemesi gerektiğini, denizle iç içe yaşadığını, yalnızca siyasi, askeri ve ekonomik faaliyetlerde değil, bunların yanı sıra doğal afetler ve insani yardım faaliyetlerinde de denize bağımlılığının olduğunu göstermektedir.

Jeopolitik konumu açısından küresel deniz ticaretinin sürdürülebilmesinde önemli roller üstlenen deniz iletişim hatlarına (SLOCs) ve kritik deniz düğüm noktalarına sahip Türkiye'nin bugün yüzleştiği dış politika sorunlarının temelinde de deniz jeopolitiği yatmaktadır. Buna bir de ülkenin denizcilik ekonomisinin potansiyelinin, kullanımına göre önemli ölçüde yetersiz kaldığı eklenirse Türkiye'nin denizleşme uyanışında kararlı ve emin yürüyüşünün, kat etmesi gereken uzun bir yolu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'nin denizleşme yolunda kat edeceği bu uzun yolda, uluslararası ilişkiler literatürünün yaşadığı deniz körlüğünü kamu faydası yaratacak şekilde deniz mekânsal farkındalığını arttırarak, rehabilite edebilecek bu ve benzeri akademik etkinlikler ülkenin dikkatini denizlerine çekmesine

vesile olacaktır. Böylelikle denizcilik çalışmaları literatürü gelişecek ve ülkenin idari kurumlarının ve sermayenin ihtiyaç duyduğu bilgi nevi ortaya çıkarılacaktır. Bu amaca dönük Modern Denizcilik Çalışmalarını kapsayacak tüm alanlar Denizcilik ve Deniz Güvenliği Forumu'nun ana temasını oluşturmaktadır; donanmalar, deniz ticaret filoları, deniz ticareti şirketleri, limanlar ve liman işletmeciliği, tersaneler (gemi inşa sanayii ve gemilerde geçerli mühendislik dallarının tamamı), balıkçılık faaliyetleri, deniz dibi madenciliği (metalürji, jeoloji, oşinografi, hidrografi ve sismoloji dâhil), deniz turizmi, marinalar ve marina işletmeciliği, ulusal ve uluslararası deniz hukuku, deniz eğitim-öğretim kurumları ve faaliyetleri, deniz çevreciliği, destekleyici sektörler (arama-kurtarma, acentecilik, kılavuzluk hizmetleri, seyir-iletişim kolaylığı, gemi trafik hizmetleri, deniz meteorolojisi vb.), denizcilik tarihi, denizcilik edebiyatı, kültürel ve sportif temalı faaliyetler (su sporları, müzecilik vb.). Ulusal/uluslararası, askerî/sivil denizcilik kuruluşları ile yapılacak ortaklıklarla bütünleştirici bir yaklaşım ve geniş bir tarih vizyonu ile birlikte ele alınacaktır. Değişen “deniz ve denizcilik” parametrelerini kamu faydası üretmek ve sürdürülebilir bir sevk ve idare konusunda Türkiye’de ve işbirliği yapılacak ülkelerde “deniz ve denizcilik gücü” alanında kamusal bilinç oluşturulması amaçlanmaktadır. İlgili çalışmaların, küresel gelişmelerin gerektirdiği yeni boyutlara taşınması, Türkiye ve diğer ülkeler arasında denizcilik temalı etkileşim ağları oluşturulması bu sene 5. düzenlenecek olan Denizcilik ve Deniz Güvenliği Forumu için hayati önemi haizdir. Diğer taraftan Türkiye’nin dış politikada karşı karşıya olduğu kronikleşmiş sorunların (Karadeniz Deniz Gücü Dengesi ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi, Ege Denizi Sorunları, Mavi Vatan’daki Deniz Yetki Alanları, Mavi Suçlar, Kitleli Göç Dalgaları, Enerji Nakil Hatlarının Güvenliği, Kıbrıs Sorunu ve 36. Kuzey Enleminin güneyinde yer alan Kırılgan Devletler Kuşağı) çoğu denizlerle doğrudan ilişkili olması sebebiyle deniz jeopolitiğinin çalışma alanına girmektedir. Deniz jeopolitiğine dair akademik farkındalığı arttırmak, bu farkındalığa dair gereklerin tespiti, hedeflerin ortaya çıkarılması, ihtiyaçların temini ve mevcut potansiyeli ekonomik refaha çevirecek düzeyde denizcilik gücü yeteneklerinin inşası konusunda akademik tartışmaların sürmesi Türkiye’nin ulusal çıkarlarının bir gereği olarak değerlendirilmektedir.

21. Yüzyıl, Denizler ve Okyanuslar Yüzyılı olma noktasında kuvvetli bir ivme yakalamıştır. Yaşanan çoğu uluslararası krizler, rekabetler, savaşlar, ittifaklaşmalar ve işbirlikleri Avrasya Kıtasal Adası’nın çevresindeki Dar Denizlere, İç Denizlere ve Marjinal Denizlere odaklanmaktadır. Türkiye’nin de 21. Yüzyılda kendine uluslararası toplumda saygın, etkin ve kuvvetli bir konum elde edebilmesi Mavi Uygurlığa erişim ile mümkün görünmektedir. TASAM Millî Savunma ve Güvenlik Enstitüsü’nün bu yıl düzenleyeceği 5. Denizcilik ve Deniz Güvenliği Forumu tüm yukarıda sayılan ihtiyaçlara cevap verme noktasında kuvvetli bir motivasyon içermektedir.

Alt Temalar

Deniz Körlüğü ve Türk Uluslararası İlişkiler Literatüründe Denizcilik Çalışmaları

**Deniz Jeopolitiğinde Yeni Perspektifler ve Bölgesel Çalışmalar;
Akdeniz, Ege Denizi, Karadeniz, Okyanuslar ve Kutuplar**

Türk Deniz Güvenliğinde Güncel Tehditler ve Mavi Suçlar

Türk Navalizminin Gelişimi

Türk Donanma Diplomasisinin Kullanımına Dair Güncel Trendler

Deniz Kapasiteleri İnşasına Dair Güncel Konseptler ve Konular

Denizcilik Gücü

Deniz Gücü

Donanma Gücü

Denizcilik Jeoekonomisinde Yeni Fırsatlar ve Türkiye

Türk Denizciliğinin İdari ve Kurumsal Yapısı

Türk Denizcilik Ekosisteminin Vizyonu ve Geleceği

Mavi Ekonomide Yeni Trendler

Türk Deniz Ticaretinin Vizyonu ve Geleceği

Türk Deniz Taşımacılığının Vizyonu ve Geleceği

Türk Deniz Turizmi Vizyonu ve Geleceği

Türkiye'nin Gemi İnşa Yetenekleri ve Tersanecilik Sektörünün Vizyonu ve Geleceği

Türk Limanları; Hinterland, Gateway ve Foreland Geliştirme Stratejileri

Okyanus Politikaları

Denizcilik Çalışmalarında Çevre Güvenliği

Küresel Denizcilikte Dijitalleşme Çağı ve Yeni Doğan Tehditler

Afetle Mücadelede Denizlerin Kullanımı ve Deniz Köprüsü Stratejileri

Deniz Jeokültürü

EŞ-ETKİNLİK | VİZYON BELGESİ (TASLAK)

6. TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

“Afrika’da Türk Askerî Varlığı ve Yeni Ufuklar”

(23-24 Kasım 2023, İstanbul)

Afrika kapsamlı uluslararası askerî stratejilerin Kıta’daki bölgesel güvenlik krizlerini beslediğine dair kaygılar dikkate alınmalıdır. Afrika’nın gerek genel olarak endüstrideki gerekse dar kapsamda savunma sanayiindeki mevcut sorunlar nedeniyle askerî kapasitesini gereği gibi güçlendirememesinin; aşırı müdahaleci ve yeni sömürgeci eğilimlere zemin hazırladığı yönünde görüşler mevcuttur.

Afrika kıtasında “terör” motifinin kaynaklar üzerinde “rekabet hâlindeki devletlerin sistematik manipülasyonlarının baskı aracı” olarak uzun bir süre daha kullanılmaya devam edeceği de anlaşılmaktadır.

Göç sorununun da başlıca nedenlerinden olan kalkınma ve güvenlik sorunlarına yönelik “yapısal uyumu” önceleyen politikaların ise ters etki yaparak siyasi ve iktisadi krizleri beslediği düşünülebilir. Sosyoekonomik dönüşüm güvenlikten bağımsız olmadığı gibi; bilim, teknoloji ve inovasyondan da bağımsız değildir.

Türkiye’nin; savunma, güvenlik, bilişim ve uzay araştırmaları alanında da Kıta’nın gelecek vizyonuyla uyumlu ve karşılıklı kapasite gelişimine katkı sağlayacak stratejik nitelikli yeni projeler potansiyeli oldukça yüksektir.

Pandemi dâhil son on yılda yaşanan ve yüzyıldakine denk etkiler bırakan gelişmeler; güvenlik ve savunma dâhil üretim, tüketim, büyüme ve konvansiyonel güç standartlarının değişimi için kritik bir milat olmuştur.

Yine ulusal ve uluslararası bağımsızlık sisteminin yeniden yorumlanması ve stratejik dönüşüm için senaryo ve hazırlıklar öncelikli konu hâline gelmiştir. Bu bağlamda “Geleceğin Güvenlik/Savunma/Uzay Ekosistemi ve Stratejik Dönüşümü” için yapılacak çalışmalar ve işbirliği her ülke için lokomotif öncelik hâline gelmiştir.

“Stratejik Ortaklık” aşamasına gelen ilişkilerde Türkiye’nin; başta Çin olmak üzere ABD ve AB gibi aktörlerin Kıta’daki faaliyetlerini hassasiyetle gözlemlemesi ve stratejik politikalarını çok taraflı müzakerelere açık bir refleksle geliştirmesi önem arz etmektedir.

Türkiye ve Afrika Ülkelerinin savunma, güvenlik, uzay sektörlerinden ve kurumlarından temsilcilerin bir araya geleceği **6. Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu**, küresel bir marka olarak kurumsallaşan İstanbul Güvenlik Konferansı ile bağdaşık yapılacaktır. Forum; stratejik işbirliği ve karşılıklı kapasite inşasına stratejik katkı sunmayı, envanter/ekosistem ihtiyacını karşılamayı kurumsallaşmasını güçlendirerek sürdürecektir.

Alt Temalar

Somali’de Türk Askerî Varlığı ve Yeni Ufuklar

Libya’da Türk Askerî Varlığı ve Yeni Ufuklar

Sudan’da Türk Askerî Varlığı ve Yeni Ufuklar

Orta Afrika Cumhuriyeti’nde Türk Askerî Varlığı ve Yeni Ufuklar

Mali’de Türk Askerî Varlığı ve Yeni Ufuklar

3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi ve Güvenlik İşbirliği

Savunma Sanayii | Kara | Deniz | Hava | Uzay | Polis | Jandarma | İstihbarat | Stratejik Sektörler

EŞ-ETKİNLİK | VİZYON BELGESİ (TASLAK)

7. TÜRKİYE - KÖRFEZ SAVUNMA VE GÜVENLİK FORUMU

“Türk - Arap Güvenlik Ekosisteminde Yeni Keşifler”

(23-24 Kasım 2023, İstanbul)

Güçlü tarihsel ve kültürel arka plana rağmen stratejik nitelikli diyalogun henüz gelişmekte olduğu Türkiye - Orta Doğu veya daha dar kapsamda Türkiye - Körfez Ülkeleri ilişkilerinin kırılğan eksenden yeni dengeler, yeni roller ve yeni ittifaklara uyum sağlayacak bir işbirliği eksenine dönüşmesi seçenekten öte zorunluluktur. Vizyon ve ferasetle bakıldığında tarihin ve zamanın ruhunun uzun süredir bunu hatırlattığı çeşitli krizlerde test edilmiştir.

Bölge dışından, ABD ve AB'nin yanı sıra, Stratejik Ortak Statüsü (2008) ile üst düzey düzenli kurumsal diyalogun benimsendiği ilk ülke olarak Türkiye'nin Bölge ülkeleri ile özellikle ticari ilişkileri giderek geliştirmiş; taraflar arasındaki ticaret hacmi bu süreçte katlanarak artmıştır.

İki taraf açısından ciddi olumlu sonuçlar doğuran bu gelişmelerde, diğer faktörlerin yanı sıra güven temelli stratejik diyalog arayışının önemli payı vardır. Din, dil, tarih ve coğrafya kardeşliği dışında “stratejik karşılıklı bağımlılık ve güven inşası”, Türkiye - Körfez (Arap) Ülkeleri ilişkilerinin önündeki temel zihinsel eşiktir. Ülkeler arası önceliklerin ve farklılıkların bölgesel zayıflığa ve güvenlik açığına dönüşmemesi için doğru yönetilmesi ortak risk ve fırsatlara odaklanma ile mümkün olacaktır.

Suudi Arabistan - İran rekabeti, Körfez'in jeopolitiği ve jeostratejik konumu kapsamında önem arz etmektedir. Safeviler dönemine kadar uzanan bu rekabette bölgesel ve mezhepsel eksende Şii - Sünni ayrışması kritik bir konudur.

1979'da İran'da gerçekleşen devrimin ardından Tahran - Riyad ilişkilerindeki bölgesel güç mücadelesi, Orta Doğu ve Körfez ülkelerine de yayılmış, bilhassa Devrim sonrası İran'da kurulan Şii rejimi ve dış politikasındaki yayılcı stratejiler, Körfez ve Arap dünyası için adeta bir ulusal güvenlik sorunu hâline gelmiştir.

Aralık 2010'da başlayan Arap Baharı, Orta Doğu'da İran'ı daha da güçlendirmiş ve Körfez ülkeleri için Şii - Sünni mezhepsel gerilimini tetiklemiştir. Özellikle Suriye ve Yemen'de devam eden iç savaş, Körfez ülkeleri içerisindeki jeopolitik ve jeoekonomik sorunları da beraberinde getirmiştir.

Irak'ın işgalinden bu yana, İran'ın Şii eksenli yayılcı ve çevreleyici politikalarının Bağdat, Şam, Beyrut ve Sana'a üzerindeki etkisi, başta Suudi Arabistan olmak üzere Körfez ülkelerinde ve Arap dünyasında ulusal güvenlik tehdidi algısını artırmaktadır. Ayrıca Yemen'de Şii Husiler'in başkent Sana'a'yı ve Ülke'nin kuzeyindeki bölgeleri kontrol etmesinin Orta Doğu'da bölgesel bir "ittifak kuşağının" ortaya çıkmasına yol açtığı gözlemlenmektedir.

İdeo-Pragmatik Model (IPM) başlıklı yeni model önerisi, İran gibi ideolojik güdümlü otoriter devletlerin güvenlik ve dış politikalarının en iyi açıklandığı model olarak ifade edilmektedir. Devletin bekasına yönelik tehdidin niteliğine bağlı olarak ülke ya pragmatik ya da ideolojik yaklaşımlar izlemeyi seçmektedir. Aynı model Küba, Kuzey Kore ve Venezuela gibi ülkelerin güvenlik ve dış politika yaklaşımlarını analiz etmek için de kullanılabilir.

Pandemi dâhil son on yılda yaşanan ve yüzyıldakine denk etkiler bırakan gelişmeler; güvenlik ve savunma dâhil üretim, tüketim, büyüme ve konvansiyonel güç standartlarının değişimi için kritik bir milat olmuştur. Yine ulusal ve uluslararası bağımsızlık sisteminin yeniden yorumlanması ve stratejik dönüşüm için senaryo ve hazırlıklar öncelikli konu hâline gelmiştir. Bu bağlamda "Geleceğin Güvenlik/Savunma/Uzay Ekosistemi ve Stratejik Dönüşümü" için Körfez (Arap) Ülkeleri ile birlikte yapılacak çalışmalar ve işbirliği temel denge önceliği hâline gelmiştir.

Alt Temalar

Türk - Arap Güvenlik Ekosisteminde Yeni Keşifler

Güvenli Bereket Hilali ve Denge Ortaklığı

Ekosistemde Yeni Tehditler ve Fırsatlar Siber Güvenlik, Gıda Güvenliği, Üretim-Tüketim Güvenliği

Geleceğin Güvenlik ve Savunma Ekosisteminde İşbirliği

Savunma Sanayii | Kara | Deniz | Hava | Uzay | Polis | Jandarma | İstihbarat | Stratejik Sektörler